

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

<i>Губніцька Валентина Віталіївна</i> ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ...	126
<i>Грунь Олександр В'ячеславович</i> ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ	128
<i>Дараган Євген Олександрович</i> ВИДИ КОДИФІКАЦІЙНИХ АКТІВ	131
<i>Лисак Станіслав-Юрій Юрійович</i> ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	134
<i>Лисенко Ангеліна Володимирівна</i> НАНОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ	137
<i>Odarii Viktor Vitaliiiovych</i> GRAUNDS OF ENFORCEMENT ACTIVITIES	140
<i>Шенцева Ольга Петрівна</i> ДІАЛОГ ТА ЗІТКНЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙ В ІНДУСЬКОМУ ПРАВІ	143

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Аніщук Ніна Володимирівна</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ЖІНОК НА ВАЖКИХ РОБОТАХ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	146
<i>Горяга Оксана Вікторівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОПНИХ СУДІВ ЯК ФОРМИ НЕДЕРЖАВНИХ СУДІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО.	149
<i>Єфремова Наталя Володимирівна</i> ДИТИНА В ДЖЕРЕЛАХ ПРАВА ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО	151
<i>Корнієнко Ірина Валеріївна</i> ВПЛИВ ВІЗАНТІЇ НА ФОРМУВАННЯ ЦЕРКОВНОГО ПРАВА КИЇВСЬКОЇ РУСІ	155
<i>Любичанківський Ольгерд-Ілля Ілліч</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АВСТРІЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	158
<i>Саранчук Олександра Валеріївна</i> ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ВОЛОСНИХ СУДІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	160
<i>Artur Lis</i> KSIĘGA ELBLĄSKA JAKO ŹRÓDŁO POZNANIA ŚREDNIOWIECZNYCH ZWYCZAJÓW KARNYCH NA ZIEMIACH POLSKICH.	164
<i>Marzena Dyjakowska</i> PROCES MICHAŁA PIEKARSKIEGO PRZED SĄDEM SEJMOWYM W 1620 R.	167

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>Терлецький Дмитро Сергійович</i> ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АКТАМИ, ЩО ВИЗНАНІ НЕКОНСТИТУЦІЙНИМИ	172
<i>Афанасєва Мар'яна Володимирівна</i> ПОВОЄННІ ВИБОРИ: ГОЛОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРЦІВ ЗА КОРДОНОМ	175
<i>Mishina Natalia</i> LA RÉINTÉGRATION DES ENFANTS DÉPORTÉS LORS DES CONFLITS ARMÉS: UN NOUVEAU CHAMP D'ACTION POUR LES AUTORITÉS LOCALES ET RÉGIONALES.	178
<i>Бальцій Юрій Юрійович</i> МІСЦЕ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЖИТЕЛІВ (ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ) В СИСТЕМІ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ МІСЦЕВОЇ (ЛОКАЛЬНОЇ) ДЕМОКРАТІЇ УКРАЇНИ	181

montrent que l'écoute des enfants et la prise en compte de leur voix dans l'élaboration des politiques locales renforcent non seulement leur bien-être, mais aussi la confiance dans les institutions publiques. Construire un espace de dialogue respectueux et bienveillant est une condition fondamentale pour une réintégration réussie.

Ключові слова: депортація дітей, місцеве самоврядування, реінтеграція, права людини, гуманітарна відповідальність, міжнародна співпраця.

Keywords: child deportation, local self-government, reintegration, human rights, humanitarian responsibility, international cooperation.

Бальцій Юрій Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент*

МІСЦЕ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЖИТЕЛІВ (ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ) В СИСТЕМІ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ МІСЦЕВОЇ (ЛОКАЛЬНОЇ) ДЕМОКРАТІЇ УКРАЇНИ

Безпосередня місцева (локальна) демократія відіграє одну із вирішальних ролей у побудові правової демократичної держави.

Останнім часом, в Україні є непоодинокі випадки, коли жителі (мешканці) територіальних громад стають певними заручниками рішень органів місцевого самоврядування, які ігнорували і не враховували їх місцеві інтереси. Але, варто підкреслити, що згідно з загальним принципом, власне процедури, за якими громада активно долучається до розробки та втілення місцевої «політичної лінії», іменуються місцевою безпосередньою (прямою) демократією або ж демократією «участі». Звідси, можна зазначити, що загальні збори жителів (громадян за місцем проживання) є однією з визначених форм.

Загальні збори жителів є однією з наймасовіших, найдоступніших форм безпосередньої місцевої демократії. Вони надають реальну можливість громадянам поєднати колективне обговорення певних питань місцевого значення, а також прийняття відповідних рішень. Звідси, загальні збори жителів (громадян за місцем проживання) відіграють важливу роль у всій системі місцевого самоврядування, виступають основною формою залучення жителів (громадян) до здійснення будь-яких публічно-управлінських функцій, що ще більш наближає Україну до європейських стандартів місцевої (локальної) демократії.

Можна також зазначити, що саме загальні збори жителів є найдавнішою, одною із перших форм демократії. Однак, треба зазначити, що у ст. 69 Конституції України прямої згадки про загальні збори жителів немає, лише згадуються «...інші форми безпосередньої демократії» [1]. Звідси, можна сказати, що загальні збори жителів (громадян за місцем проживання) можна сміливо віднести до форм безпосередньої демократії. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про місцеве

самоврядування в Україні», «загальні збори жителів – зібрання всієї або частини територіальної громади для участі у вирішанні питань місцевого значення» [2].

Загальні збори мешканців (жителів) – це один з механізмів місцевої демократії, який дає територіальним громадам (окремим мешканцям) змогу впливати на розв'язання проблем місцевого значення відповідних громад. Якщо порівнювати з іншими формами безпосередньої демократії, то загальні збори висувають суворіші вимоги до їх проведення, оскільки на зборах можуть прийматися важливі рішення щодо розвитку громади, обиратися представники або формуватися органи самоорганізації, а також заслуховуватися звіти про діяльність місцевих депутатів та сільських, селищних, міських голів.

За відносним спрощенням відповідного організаційного механізму прямої місцевої демократії криється доволі непросте завдання: об'єднання політично та соціально різних громадян у ефективну, робочу асоціацію, здатну ухвалювати важелі рішення, що відповідають інтересам більшості мешканців цієї території.

Треба зазначити, що загальні збори жителів є двояким інститутом як форми безпосередньої місцевої демократії, так й, як форми саме місцевого самоврядування що безумовно є органічним поєднанням в них як колективної так й певної соціально-економічної дії при вирішенні будь-якої проблеми місцевого значення.

При цьому, саме у відповідних рамках загальних зборів, всі учасники висловлюють свою думку, інтереси, що у сукупності можуть набувати більш менш спільного значення і призводити до прийняття відповідного рішення. На відміну від референдумів, діяльність представницьких структур, зіставлення різних поглядів та вироблення спільного рішення при організації зборів має прямий інституційний характер, що по суті «не віддаляється» від самих учасників загальних зборів, від того етапу загальних зборів, де відбувається обговорення питань місцевого значення. Підкреслимо, що учасники дискусії та автори конкретного рішення, а подекуди й виконавці прийнятого рішення, здебільшого, є тими ж самими особами.

Отже, саме через це загальні збори мешканців мають важливе значення в системі місцевого самоврядування, постаючи формою залучення громадян до виконання різних публічно-управлінських функцій.

На протипагу місцевому референдуму, який є способом розв'язання питань місцевого значення шляхом голосування всіма членами громади, загальні збори мешканців можуть організовуватися як на всій території територіальної громади, так і в її окремих частинах (в межах міста, одного або кількох районів у місті, села, селища, кварталу, вулиці, майдану, площі, бульвару, проспекту, шосе, шляху, провулка, узвозу, проїзду, будинку), і тому є способом участі певних груп членів територіальної громади в обговоренні та вирішенні питань, які відносяться до компетенції місцевого самоврядування. Суттєва відмінність, яка вирізняє загальні збори від вказаних заходів, – одночасна присутність учасників в одному місці та ухвалення ними рішення одразу після обговорення питання, винесеного на порядок денний загальних зборів. Зауважимо, що відмінність загальних зборів

мешканців від усіх інших видів зборів, зокрема, трудових колективів, полягає у різноманітності питань, які обговорюються, зокрема питань місцевого значення, властивих лише територіальним громадам та органам місцевого самоврядування.

Таким чином, можна зазначити, що загальні збори мешканців (громадян за місцем проживання) – безсумнівно ключовий інститут в системі форм прямої місцевої демократії, як сполучна ланка між громадянами та органами місцевого самоврядування, втілення дієвого народовладдя, яке реалізується саме через пряме виявлення волі та служить значущим організаційно-правовим інструментом для залучення громадян до діяльності органів місцевого самоврядування. До того ж, загальні збори надають мешканцям реальну, ефективну можливість поєднання колективного обговорення питань місцевого значення та прийняття відповідних рішень з їх власною активністю та ініціативою, які проявляються у різноманітних організаційно-правових формах (виступах, запитаннях, участі в голосуванні тощо). Відтак, цілком справедливо стверджувати, що загальні збори мешканців (громадян) відіграють вагомую роль в системі місцевого самоврядування, слугуючи однією з демократичних форм залучення громадян до здійснення різноманітних публічно-управлінських функцій у сфері місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

Ключові слова: місцеве самоврядування, загальні збори, демократія, територіальна громада, безпосередня демократія

Keywords: local government, general assembly, democracy, territorial community, direct democracy

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент*

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЙОГО ІНСТИТУТІВ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Подальший розвиток України як демократичної, правової, соціальної держави нерозривно пов'язаний із розвитком громадянського суспільства. Ці процеси повинні відбуватися паралельно, оскільки вони є взаємозалежними та виступають необхідними умовами для існування обох. Як громадянське суспільство не